

Crònica de la XIII Escola Europea de Primavera en història de la ciència i la divulgació *Science, history and globalization*. Maó (Menorca), Institut Menorquí d'Estudis, 8-10 de maig de 2025.

Fotografia 1: Benvinguda i introducció a les jornades per part del comitè organitzador. Imatge IME.

Del 8 al 10 de maig es celebrà a la seu de l'Institut d'Estudis Menorquins (IME) la XIII Escola Europea de Primavera en història de la ciència i la divulgació. El comitè organitzador d'enguany estava format per Daniele Cozzoli (UPF) Beatrice Falcucci (UPF), Oliver Hochadel (IMF-CSIC) i Agustí Nieto-Galan (UAB), la trobada portava per títol *Science, History and Globalization*, fet que deixava clar l'objectiu de l'edició: vincular les històries de la ciència a narratives globals, alhora que es debatia sobre què implicava la idea de fer *història global*. Els ponents convidats en aquesta edició foren Zoltán Biedermann, Helen Cowie, Stefanie Gänger i James Poskett, i comptà amb la participació de més d'una vintena d'assistents de diferents països.

La jornada inaugural de dijous dia 8 obria amb una breu benvinguda per part del comitè organitzador per donar pas, tot seguit, al primer dels convidats de l'escola. La primera conferència fou a càrrec de Zoltán Biedermann, professor al University College London espe-

cialitzat en les interaccions globals ocorregudes durant l'expansió europea a partir del segle xv, la qual es centrà principalment en l'imperi portuguès a Àsia. La seva conferència portà per títol *Knowledge making and agency: What science historians can do to cast a wide net*, on el ponent va voler reflexionar i problematitzar el tema de l'agència. Els temes centrals d'aquesta ponència van treballar-se al voltant de com l'agència dels actors subalterns era difícil de determinar de forma concreta, intentant donar eines per poder-la explorar d'una forma més precisa: a través de diversos casos d'estudi es va mostrar com l'agència de certs agents podia determinar-se d'una forma més holística. Elements com el trànsit del coneixement, l'agenda individual dels actors (les seves motivacions) o el paper de la col·laboració en certes empreses colonials van ser fonamentals per articular la conferència.

Després de la conferència es va realitzar un *workshop*, també coordinat pel conferenciant, on diferents investigadors van exposar els seus *work in progress* amb la resta d'assistents per discutir problemes comuns. Els investigadors exposaven en pocs minuts les seves respectives investigacions i les problemàtiques amb què s'estaven enfrontant per iniciar, a continuació, una ronda d'uns 15 minuts de reflexions i debat amb la resta dels participants. Aquesta mateixa dinàmica seria la seguida a la resta de sessions de l'escola.

En aquest primer *workshop* de dijous a la tarda, els treballs exposats anaren a càrrec de Jason Irving (*Indigenous knowledge, natural history and early English Jamaica: Finding archival evidence of the transplantation of Logwood (Haematoxylum campechianum L.)*); Mariana Sánchez (*Science, history and globalization in the Early Modern Hispanic world*); Priyamvada Namburth (*Making manuscripts, making scribes: The case study of a trans-continental scientific archive*); Aiden F. Sagerman (*Between Nordic and Latin eugenics: Corrado Gini in the Interwar Americas*); Melissa Altinsoy (*Abdullah Bey (1801-1874) and science in the Age of Empire (s)*) i Rohan Basu (*The global history of national science: A Jesuit physicist in colonial Calcutta*).

Si bé els temes d'aquestes conferències podrien semblar allunyats en l'espai geogràfic i temporal, tots ells tractaven qüestions relacionades amb les relacions entre poders imperials i institucions indígenes, ja fos a través de qüestions vinculades a la construcció dels arxius imperials o a través de relacions entre sabers locals i sabers forans. Aquests treballs permetien mostrar com els actors subalterns, marginats, també tenien un grau d'agència en la producció científica suficient i que estudiar-los enriqueix el nostre coneixement de com i perquè certes qüestions s'han donat com s'han donat. Aquest primer *workshop* va permetre acumular tot un seguit de veus que problematitzaven com s'havia construït la història, donant veu a actors que fins ara no havien sigut centrals.

La sessió matinal de divendres dia 9 començà amb la conferència de Helen Cowie titulada *Fur, fin and feather: Animal commodities, science and global exchange in the 19th century*. Helen Cowie és professora d'història moderna a la Universitat de York. Les seves investigacions han girat al voltant dels aspectes culturals de la història de la ciència, centrant-se principalment en la història animal. En aquesta conferència, Cowie traçà com les xarxes globals de comerç de productes animals van comportar la mercantilització d'animals sal-

vatges i domèstics, així com a través d'aquests casos es pot investigar i parlar de les xarxes colonials del segle XIX i principis del XX i les relacions entre les colònies i les metròpolis. Aquesta conferència va servir per mostrar com les històries de certs elements específics (en aquest cas, els ocells) també permeten construir una història global, ja que feien explícites les llargues cadenes colonials d'investigació, a través de la recuperació de les relacions entre interessos en la metròpoli i la investigació en espais colonials. Tot això permetia donar una geografia molt més rica i complexa al comerç dels ocells, fent que es mostrés una imatge d'institució totalment globalitzada degut a les llargues històries d'intercanvi (tant de coneixements com de productes) que eren necessàries per arribar a fer una història completa d'aquests ocells. A part, aquestes històries també permeten entreveure com les institucions colonials s'han articulades, vinculant qüestions com la geografia dels ocells amb la forma en què la governança colonial es va donar.

Tot seguit es portà a terme el *workshop*. Els treballs exposats giraren al voltant d'institucions botàniques i zoològiques. Juntament amb la qüestió colonial, els projectes exposats foren els de Laura Royer (*African scholarly institutions and the postcolonial world of science (1960-1990)*), Laura Valls (*Making birds global. Reconstructing birds of paradise geographies*), Emily Hughes (*Information and empire: Recordkeeping and knowledge control at Kew Gardens*), John Schaeffer (*Hidden hands of empire: A social network analysis of the Kew Herbarium, 1841-1905*), Wessel Broekhuis (*The Amsterdam Zoological Society Natura Artis Magistra and the Dutch colonies: collecting, displaying and interpreting nature, 1838-1938*), Tasio Rodríguez (*The Early Modern trade of animal melodies*) i Miles Kempton (*Cinematic conservation: Wildlife filmmaking, ecotourism and biodiversity in the Galápagos archipelago*).

Les institucions colonials i la seva relació amb el context global tornaven a ser temes presents en la sessió. Seguint el fil, els diferents investigadors estenien els conceptes centrals exposats en el *workshop* anterior: els diversos projectes ens permetien reconstruir la geografia com un espai molt més divers i, sobretot, interconnectat, on es deslocalitzaven les institucions de les metròpolis colonials (per exemple, els zòos) i s'explorava com la història tant d'animals com plantes que participaven d'aquestes institucions era una història profundament global i multicausal. Totes aquestes conferències servien per enriquir tant el paper dels animals i plantes (tradicionalment marginats o menystinguts) com el de les institucions dins l'espai global.

Stefanie Gänger, professora d'història moderna a la Universitat de Heidelberg, fou la responsable de la sessió de divendres tarda. Els seus treballs han explorat principalment la història de la recollida, ciència i medicina en períodes tard-colonials i inicis de les repúbliques de l'Amèrica espanyola. Ha estat una de les editores del recent llibre *Rethinking Global History*, un llibre que busca reflexionar a nivell teòric i metodològic sobre què vol dir fer història global. La seva presentació duia per títol «*Fevers carry of the greater part of mankind in all climates*». *Writing a Global History of the Age of Fevers (1760-1830)*, on Gänger va aprofitar aquest cas d'estudi per exposar com entenia fer història global.

Per la ponent, fer història global implicava investigar successos o fets tenint en ment la expansió geogràfica del succés, però dins uns límits, ja que considerava quelcom difícil fer una història global que agafés tota la geografia global en un període concret. Arrel d'aquesta xerrada es va iniciar un enriquidor debat que va mostrar les tendències dins la història global, confrontant ambdues respecte l'abast que els estudis en història global haurien d'estudiar.

El *workshop* posterior, va comptar amb la presentació dels treballs de Rosa Camacho (*Along the routes of the traveling exhibitions of the Palais de la Découverte, 1945-1965*), Soumyadeep Guha (*Science, ecology and education: Medical and agricultural schools in eastern India, 1900-1970*), Morgana Lisi (*Crafting Spanish Iberian botany: Local knowledge, scientific authority, and Chilean flora in transit in the Atlantic world, 1770-1810*), Cynthia Yeung (*Tracing the journey of American Cacti in China*), Silvia Pérez-Criado (*From global knowledge to local practice: The resignification of DDT in Francoist Spain*) i de Giacomo Simoncelli (*The WHO Influenza surveillance map. Navigating the international diplomacy of the World Influenza Centre*). En aquest *workshop* es va explorar com el moviment i transmissió del coneixement sol ser un element fonamental a tenir en compte per poder determinar com el coneixement s'acaba configurant en un moment final.

El matí de dissabte dia 10 es portà a terme l'última sessió de l'escola. Fou coordinada per James Poskett, professor associat a la Universitat de Warwick. Poskett ha treballat i escrit sobre una gran varietat de temes i per a diferents públics: fent currículum a l'acadèmia a través de nombroses publicacions en diferents temes de la història de la ciència, però sempre lligats amb la *global history*, i també amb una obra per a un públic més generalista: *Horizons. A Global History of Science* (2022). La seva conferència portava per títol *The Scientific Revolution as Global History, 1000-1800*. De nou, aquesta última sessió tornà a generar força debat i interès entre el públic que, en cert grau, va ser paral·lel al produït amb la conferència anterior. Es va discutir sobre les cultures de la ciència, posant un èmfasi en com la globalitat es pot pensar no només en termes culturals, sinó en tendències generalitzades en llargs períodes de temps, destacant l'objectiu d'escriure una història de la revolució científica de 800 anys de durada.

Les exposicions del *workshop* de l'última jornada giraren entorn d'aquests debats sobre connexions de cultures de ciència. Presentaren els seus treballs Andrea Álvarez (*Mapping other's land: Forging Colombian Andes environments, territories and communities through SPOT satellite data in Latin America 1986-1993*), Sara Bassanelli (*The diplomacy of standardization: Negotiating international electrical units from the 1930s to the 1960s*), Marta Ramírez (*Medicine, hygiene and education: Constructing narratives of child precocity and scientific parenting, 1880-1936*), Anna Simon-Stickley (*History of geology and the sciences of deep time in Egypt during the long nineteenth century*), Jenny Sure (*Yellow Fever in the German media from 1793 to 1805: The construction of a collective fear?*) i Sofiya Kamalova (*The Ardystil case: Mapping transnational connections from Spain to Algeria and Belgium*).

Com a conclusió, foren unes jornades intenses i molt riques intel·lectualment, on s'hi van veure representades les principals tendències dins la història de la ciència global, a través del seu abast geogràfic, temporal i cultural. També s'hi van mostrar alguns dels principals problemes a què els historiadors s'han d'enfrontar, sent qüestions com l'agència dels actors subalterns o la forma de tractar les fonts components principals de les diverses jornades.

Fotografia 2: Historiadors de més d'una dotzena de països a la cloenda de la XIII Escola Europea de Primavera en història de la ciència i la divulgació. Imatge IME

Andreu Garcia i Raurell i Albert Fàbrega i Alsina
Màster en Història de la Ciència, UAB-UB